

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGOẠI THƯƠNG**

LUẬN ÁN TIẾN SỸ

**ĐỔI MỚI QUẢN TRỊ NHẪM NÂNG CAO
NĂNG LỰC CẠNH TRANH TRONG CÁC
DOANH NGHIỆP NHÀ NƯỚC**

Ngành: Quản trị kinh doanh

LÊ QUỐC KHANH

Hà Nội - 2020

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGOẠI THƯƠNG**

LUẬN ÁN TIẾN SỸ

**ĐỔI MỚI QUẢN TRỊ NHẪM NÂNG CAO
NĂNG LỰC CẠNH TRANH TRONG CÁC
DOANH NGHIỆP NHÀ NƯỚC**

Ngành: Quản trị kinh doanh

Mã số: 9340101

LÊ QUỐC KHANH

Người hướng dẫn khoa học:

PGS, TS Tăng Văn Nghĩa

Hà Nội - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận án Tiến sĩ ***“Đổi mới quản trị nhằm nâng cao năng lực cạnh tranh trong các doanh nghiệp Nhà nước”*** là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu được sử dụng trong Luận án có nguồn trích dẫn đầy đủ và trung thực. Kết quả nêu trong Luận án chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận án

LÊ QUỐC KHANH

MỤC LỤC

MỤC LỤC	i
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC HÌNH VÀ SƠ ĐỒ	viii
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. <i>Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu</i>	1
2. <i>Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu</i>	3
2.1. Mục đích nghiên cứu	3
2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu	4
3. <i>Đối tượng và phạm vi nghiên cứu</i>	4
3.1. Đối tượng nghiên cứu.....	4
3.2. Phạm vi nghiên cứu	4
4. <i>Phương pháp nghiên cứu</i>	5
4.1. Phương pháp luận nghiên cứu	5
4.2. Các phương pháp nghiên cứu cụ thể	5
5. <i>Các đóng góp mới của Luận án</i>	7
6. <i>Kết cấu của Luận án</i>	8
CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN VÀ ĐÁNH GIÁ TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	9
1.1. <i>Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án</i>	9
1.1.1. <i>Tình hình nghiên cứu ở nước ngoài</i>	9
1.1.1.1. Nhóm công trình nghiên cứu quản trị công ty (corporate governance) và quản trị kinh doanh.....	9
1.1.1.2. Nhóm công trình nghiên cứu về quản trị DNNN và đổi mới quản trị DNNN.....	12
1.1.1.3. Nhóm công trình nghiên cứu về mối quan hệ giữa quản trị công ty và nâng cao NLCT của doanh nghiệp nhà nước.....	13
1.1.2. <i>Tình hình nghiên cứu ở Việt Nam</i>	15

1.1.2.1. Nhóm công trình nghiên cứu về quản trị doanh nghiệp, quản trị kinh doanh, quản trị DNNN	15
1.1.2.2. Nhóm các công trình nghiên cứu về đổi mới quản trị và nâng cao NLCT của DNNN.....	18
1.1.2.3. Nhóm công trình nghiên cứu về kinh nghiệm quốc tế	20
1.1.3. Đánh giá về tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài Luận án	20
1.1.3.1. Những vấn đề đã được làm rõ	21
1.1.3.2. Khoảng trống nghiên cứu	21
<i>1.2. Cơ sở lý thuyết, câu hỏi nghiên cứu, giả thuyết nghiên cứu và hướng tiếp cận của đề tài</i>	<i>22</i>
1.2.1. Về cơ sở lý thuyết.....	22
1.2.2. Câu hỏi nghiên cứu.....	23
1.2.3. Các giả thuyết nghiên cứu	23
1.2.4. Hướng tiếp cận nghiên cứu của đề tài luận án	24
CHƯƠNG 2. NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ QUẢN TRỊ DOANH NGHIỆP NHÀ NƯỚC VÀ NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA DOANH NGHIỆP NHÀ NƯỚC.....	25
<i>2.1. Những vấn đề chung về doanh nghiệp nhà nước và quản trị doanh nghiệp nhà nước.....</i>	<i>25</i>
2.1.1. Khái quát về doanh nghiệp nhà nước	25
2.1.1.1. Khái niệm doanh nghiệp nhà nước.....	25
2.1.1.2. Đặc điểm của doanh nghiệp nhà nước	29
2.1.1.3. Vai trò của doanh nghiệp nhà nước.....	30
2.1.2. Khái quát về quản trị doanh nghiệp	32
2.1.2.1. Khái niệm quản trị doanh nghiệp	32
2.1.2.2. Đặc điểm của quản trị doanh nghiệp.....	36
2.1.2.3. Nguyên tắc quản trị doanh nghiệp.....	38
2.1.3. Quản trị doanh nghiệp nhà nước	41
2.1.3.1. Khái niệm	41
2.1.3.2. Đặc điểm quản trị doanh nghiệp nhà nước.....	42

2.1.3.3. Nội dung quản trị doanh nghiệp nhà nước	43
2.2. <i>Đổi mới quản trị doanh nghiệp</i>	49
2.2.1. Khái niệm	49
2.2.2. Nội dung đổi mới quản trị doanh nghiệp	51
2.3. <i>Vấn đề năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp nhà nước</i>	56
2.3.1. Khái niệm năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp nhà nước	56
2.3.2. Tiêu chí đánh giá năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp nhà nước	58
2.4. <i>Ảnh hưởng của đổi mới quản trị đến năng lực cạnh tranh của DNNN</i> ..	61
CHƯƠNG 3. THỰC TRẠNG ĐỔI MỚI QUẢN TRỊ DOANH NGHIỆP NHÀ NƯỚC TẠI VIỆT NAM	65
3.1. <i>Khái quát hoạt động sản xuất, kinh doanh của DNNN tại Việt Nam</i>	65
3.1.1. Quá trình hình thành và phát triển DNNN	65
3.1.2. Một số kết quả hoạt động sản xuất, kinh doanh	67
3.2. <i>Thực trạng đổi mới quản trị doanh nghiệp nhà nước</i>	76
3.2.1. Về đổi mới quản trị doanh nghiệp	76
3.2.1.1. Về đảm bảo một khuôn khổ pháp lý và quản lý hiệu quả cho các DNNN	76
3.2.1.2. Về bộ máy trị doanh nghiệp nhà nước	79
3.2.1.3. Trách nhiệm của DNNN đối với các bên có liên quan	82
3.2.1.4. Về mức độ công khai và minh bạch thông tin của DNNN	84
3.2.1.5. Về tổ chức và hoạt động của hội đồng thành viên	89
3.2.2. Một số chiến lược quản trị ảnh hưởng đến NLCT của DNNN	92
3.2.2.2. Quản trị nguồn nhân lực	96
3.2.2.3. Quản trị chất lượng	102
3.2.2.4. Quản trị tài chính	104
3.3. <i>Đánh giá tác động của đổi mới quản trị doanh nghiệp đến NLCT của DNNN</i>	107
3.4. <i>Kinh nghiệm đổi mới quản trị nhằm nâng cao năng lực cạnh tranh của DNNN tại một số quốc gia trên thế giới</i>	110

3.4.1. Kinh nghiệm của Trung Quốc	110
3.4.1.1. Đảm bảo cơ sở cho một khuôn khổ quản trị hiệu quả.....	111
3.4.1.2. Công bố thông tin và tính minh bạch	112
3.4.1.3. Trách nhiệm của hội đồng quản trị và ban kiểm soát	112
3.4.2. Kinh nghiệm của Hàn Quốc	113
3.4.2.1. Đảm bảo cơ sở cho một khuôn khổ quản trị hiệu quả.....	113
3.4.2.2. Công bố thông tin và tính minh bạch	114
3.4.2.3. Các bên liên quan và các giao dịch bất thường.....	115
3.4.2.4. Trách nhiệm của hội đồng quản trị.....	115
3.4.3. Kinh nghiệm của Singapore	116
3.4.3.1. Tổng công ty đầu tư và Kinh doanh vốn nhà nước Temasek..	116
3.4.3.2. Những thay đổi về cơ cấu tổ chức.....	119
3.4.3.3. Những thay đổi về ban giám đốc.....	122
3.4.3.4. Những thay đổi về công bố thông tin.....	122
3.4.4. Bài học kinh nghiệm cho Việt Nam	123
3.4.4.1. Khung pháp lý vững chắc là điều kiện tiên quyết để nâng cao hoạt động quản trị doanh nghiệp nhà nước	123
3.4.4.2. Công khai, minh bạch thông tin về doanh nghiệp.....	124
3.4.4.3. Nâng cao tính chuyên nghiệp của HĐQT/HĐTV	124
3.4.4.4. Về cơ quan quản lý DNNN	124

CHƯƠNG 4. GIẢI PHÁP ĐỔI MỚI QUẢN TRỊ NHẪM NÂNG CAO NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA DOANH NGHIỆP NHÀ NƯỚC 126

4.1. <i>Quan điểm đổi mới, hoàn thiện quản trị DNNN Việt Nam</i>	126
4.2. <i>Một số chỉ tiêu về năng lực cạnh tranh của DNNN cần hướng tới.....</i>	128
4.2.1. Chỉ tiêu về tốc độ tăng trưởng	128
4.2.2. Chỉ tiêu thị phần và khả năng chiếm lĩnh thị trường.....	129
4.2.3. Chỉ tiêu về khả năng sinh lợi.....	131
4.2.4. Chỉ tiêu về nguồn vốn	132
4.2.5. Chỉ tiêu về trình độ khoa học công nghệ.....	132
4.2.6. Chỉ tiêu về nguồn nhân lực.....	133

4.2.7. Chỉ tiêu về chiến lược sản xuất, phân phối và phát triển sản phẩm	134
4.3. <i>Giải pháp đổi mới quản trị nhằm nâng cao NLCT của doanh nghiệp nhà nước</i>	136
4.3.1. Đổi mới quản trị gắn với chủ trương sắp xếp lại doanh nghiệp nhà nước	136
4.3.2. Nâng cao tính chuyên nghiệp và hiệu quả hoạt động của HĐTV	137
4.3.3. Tăng cường năng lực của đội ngũ quản trị doanh nghiệp nhà nước	139
4.3.4. Tách biệt quyền của chủ sở hữu và quyền quản trị của DNNN	141
4.3.5. Nâng cao hiệu quả quản trị kinh doanh	142
4.3.5.1. Về quản trị tài chính	142
4.3.5.2. Về quản trị nguồn nhân lực	144
4.3.5.3. Về quản trị chiến lược	146
4.3.5.4. Về quản trị chất lượng	147
4.3.6. Cải thiện tính công khai, minh bạch trong hoạt động quản trị DNNN	148
4.3.7. Tăng cường áp dụng chuẩn mực quốc tế hiện đại về quản trị doanh nghiệp nhà nước	150
4.4. <i>Khuyến nghị đối với cơ quan quản lý nhà nước - giám sát tuân thủ các quy định về quản trị DNNN</i>	151
KẾT LUẬN	154
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	156
I. Tài liệu tiếng Việt	156
II. Tài liệu tiếng Anh	164
PHỤ LỤC	168
Phụ lục 1: <i>BÁO CÁO KẾT QUẢ ĐIỀU TRA DO NCS TIẾN HÀNH</i>	170
Phụ lục 2: <i>Mẫu phiếu điều tra</i>	197
Phụ lục 3: <i>Mẫu phiếu phỏng vấn</i>	205
PHIẾU PHỎNG VẤN	205

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Tiếng Anh	Tiếng Việt
BCHTW		Ban chấp hành Trung ương
CBTT		Công bố thông tin
CIEM	Central Institute for Economic Management	Viện Nghiên cứu Quản lý Kinh tế Trung ương (Việt Nam)
CSRC	China Securities Regulatory Commission	Ủy ban Chứng khoán Trung Quốc
CSR	Corporate Social Responsibility	Trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp
ĐHĐCĐ		Đại hội đồng cổ đông
DNNN		Doanh nghiệp nhà nước
FDI	Foreign Direct Investment	Đầu tư trực tiếp nước ngoài
IFC	International Finance Corporation	Tập đoàn tài chính quốc tế
GLCs	Government-linked companies	Doanh nghiệp nhà nước
HĐTV		Hội đồng thành viên
HĐQT		Hội đồng Quản trị
IFRS	International Financial Reporting Standards	Chuẩn mực Báo cáo Tài chính Quốc tế
KH&ĐT		Kế hoạch và Đầu tư
NLCT		Năng lực cạnh tranh

ODA	Official Development Assistance	Hỗ trợ phát triển chính thức
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development	Tổ chức Hợp tác Kinh tế và Phát triển
QTCT		Quản trị công ty
SGDCK		Sở Giao dịch chứng khoán
SCIC	State Capital Investment Corporation	Tổng công ty đầu tư và kinh doanh vốn nhà nước (Việt Nam)
SOE	State Owned Enterprise	Doanh nghiệp nhà nước
SXKD		Sản xuất kinh doanh
TCT		Tổng công ty
TĐKT		Tập đoàn kinh tế
TGD		Tổng giám đốc
VKSNDT C		Viện Kiểm sát nhân dân tối cao
WB	World Bank	Ngân hàng thế giới
WTO	World Trade Organization	Tổ chức Thương mại Thế giới